

TAULA RODONA: ELS ESTUDIS CLÀSSICS A LES PORTES DEL SEGLE XXI

Coordinaada per Carles Miralles

PROJECCIÓ DE L'APORTACIÓ CATALANA DELS ESTUDIS CLÀSSICS

Marc Mayer

Els estudis clàssics a Catalunya han tingut una tradició i una transcendència peculiar en el marc de la cultura a casa nostra. Fer una valoració a les portes del segle XXI del que ha estat el seu desenvolupament i cultiu durant els últims cent anys és una tasca relativament difícil. Ens limitarem en aquesta presentació a fer un petit plantejament dels mitjans i dels resultats de la projecció internacional d'aquests estudis realitzats a Catalunya.

De bell antuvi hem d'indicar molt clarament que hi ha hagut i s'ha mantingut una tradició d'unitat de totes les matèries de ciències de l'antiguitat, amb un tractament més destacat de les vessants filològiques i arqueològiques i un estudi més subsidiari de la història antiga, tot deixant molt clar, però, des d'un primer moment, l'abast i la intenció històrica de totes aquestes ciències.

La projecció internacional fou palesa en figures com Bosch i Gimpera, Nicolau i d'Olwer, Puig i Cadafalch, Pijoan o bé Rubió. La vessant humanista patent a Rubió i als seus estudis sobre Grècia tingueren continuadors en Jordi Rubió i Balaguer i figures com Marçal Olivar o Pere Bohigas. No és aquest, però, el moment de fer un catàleg de noms il·lustres; fóra injust, tanmateix, no mencionar aquests noms cabdals entre molts altres per als nostres estudis.

L'IEC ha fet, com podem veure, un paper molt important en aquest desenvolupament de les nostres disciplines en llengua catalana. Al costat de l'Institut la Fundació Bernat Metge camboniana aplegà i aplega un nombre important de conreadors dels estudis clàssics al nivell més alt.

Les societats filials de l'IEC han desenvolupat una tasca primordial en la seva successió cronològica. La primera d'elles, la Societat Catalana d'Estudis Històrics, integrà els estudis clàssics a la FIEC, fundada el 1949. Fou Ramon Aramon qui s'adonà de la importància d'una presència catalana en aquesta federació, tal com ho féu en la Unió Acadèmica Internacional. La SCEH passà el testimoni a la Societat Catalana d'Estudis Clàssics quan fou fundada i la SCEC ha continuat aquesta tasca i fins i tot figura al Bureau de la FIEC. Altres societats filials conreen estudis molt propers als nostres i fins i tot de la mateixa cronologia: estudis filosòfics, numismàtica, litúrgia, estudis hebraics... La SCEC, ella mateixa, està adscrita a la Secció Filològica de l'IEC i té un contingut que també la vincula a la Secció Històrico-Arqueològica.

Les universitats han tingut un paper preponderant en la realització d'estudis en el camp de la filologia clàssica, primer la Universitat de Barcelona i després les universitats que successivament han estat fundades, on hi ha un estol important i notable d'estudiosos amb projecció internacional. En aquest

moment l'experiència ens està portant a través de la UOC a la projecció no presencial dels nostres estudis, que tenen per aquest mitjà un ressò telemàtic que haurem de valorar en els pròxims anys.

El CSIC i la denominada Escola de Filologia de Barcelona, vinculada a la UB per la figura de Marià Bassols, tingué una gran importància en el renaixement i presència exterior dels nostres estudis després de la guerra. Les relacions amb Ernout, Marouzeau, Löfstedt i Väänänen foren molt importants i donaren una dimensió europea als treballs de casa nostra.

Revistes com el *Butlletí de la Societat Arqueològica Tarragonina* o bé el de la mallorquina Societat Luhliana o el *Butlletí de la Societat d'Estudis de Castelló* feren un paper substitutiu de les revistes de ciències de l'antiguitat que mancaven des del segle XIX malgrat l'existència del *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres*, d'una *Revista Històrica Latina* efímera o bé l'existència de l'*Anuari de l'IEC*, en els primers decennis del nostre segle. En el moment actual *Pyrenae*, *Empúries*, el *Butlletí de l'Institut d'Estudis Hellènics*, fundat per Josep Alsina, *Faventia*, *Fonaments*, *Studia Philologica Valentina* i *Ítaca*, publicada per la nostra pròpia Societat, són un exponent clar de la presència escrita dels nostres estudis en la bibliografia i les institucions internacionals. Altres publicacions estan sorgint amb puixança dels nuclis culturals de Girona, Tarragona, Lleida i Vic, que mantenen un nivell extraordinàriament homologable amb les millors publicacions internacionals.

S'han organitzat a Barcelona, malgrat les moltes dificultats, pràcticament tots els grans congressos sobre l'antiguitat. El 1969, el Congrés Internacional d'Arqueologia Paleocristiana. El 1972 es preparà, amb motiu del Congrés Internacional d'Estudis Clàssics a Barcelona, el de la FIEC que se celebrà a Madrid el 1974. El 1994 se celebrà a Tarragona el Congrés Internacional d'Arqueologia Clàssica i el 2002 se celebrà a Barcelona l'Internacional d'Epigrafia Grega i Llatina. Tot un estol d'esdeveniments científics del més alt nivell que han contribuït al progressiu prestigi dels nostres treballs.

En el marc de l'ensenyament secundari hem de dir que al llarg del nostre segle hi ha hagut experiències capdavanteres fins i tot en els moments més difícils i compromesos. Només repassar els llibres de text i les preocupacions que aquests reflecteixen ens dóna una idea molt notable de la profunda renovació progressiva que ha sofert aquest nivell d'ensenyament i dels esforços a casa nostra en aquest sentit. El grec, recent a l'ensenyament mitjà, ha rebut un impuls molt gran en els últims cinquanta anys. Ara bufen vents de crisi, però bufen sobre veles sostingudes per pals ben arrelats en una experiència pròpia de conreu dels nostres estudis que molt difícilment cediran a les tempestes.

Ens enfrontem ara al desafiament de trobar les vies d'una crítica moderna de l'antiguitat, de situar els clàssics com a clàssics en una època de molta informació. En un moment en què coincideixen sistemes de valors diversos hem de trobar el lloc dels nostres estudis en aquests nous sistemes de valors, si no deixaran d'ésser formatius i la nostra pròpia recerca perdrà sentit actual encara que mantingui el seu valor històric en un sentit arqueològic.

Els estudis clàssics són un producte històric, però no han d'ésser història. El seu vehicle lingüístic ha d'ésser sentit com un valor essencial per a comprendre uns clàssics vigents. La norma catoniana: *rem tene, verba sequentur*, ha d'inspirar-nos de nou en el segle XXI, hem de trobar els arguments per a transmetre el missatge dels clàssics grecollatins a una societat que no serà ella mateixa si no el rep i el transmet: l'aparent paradoxa està en el sentiment d'inconsciència d'aquests valors que ens sembla de vegades detectar en ella. La nostra tasca és no defallir i des del nostre convenciment convèncer.